

ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ ΣΤΗΝ «ΑΝΤΙΓΟΝΗ» ΤΟΥ ΣΟΦΟΚΛΗ ΣΤΙΧΟΙ 1-10 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Σκηνογραφικές πληροφορίες:

Το σκηνικό παριστάνει το ανάκτορο των Θηβών με τις τρεις πύλες. Η μεσαία είναι η ευρύτερη. Από εκεί εξέρχονται οι δυο αδελφές μαυροφορεμένες. Είναι η αυγή της επόμενης μέρας μετά το θάνατο του Ετεοκλή και του Πολυνείκη και τη φυγή των Αργείων. Γίνεται προσδιορισμός τόπου και χρόνου.

Δομή ανάλυση περιεχομένου:

Ο λόγος της Αντιγόνης αρχίζει με μια τρυφερή προσφώνηση (πλεονασμός και υπαλλαγή ο πρώτος στίχος). Κατόπιν κάνοντας μια αναδρομή στο παρελθόν θυμάται τα

ανοσιουργήματα του Οιδίποδα και τέλος επανέρχεται στο παρόν αναφερόμενη αόριστα στο κήρυγμα του Κρέοντα.

Ο γρήγορος ρυθμός του διαλόγου που υπάρχει στον πρόλογο μας εισάγει στο θέμα ταχύτατα. Συχνά στον πρόλογο βρίσκονται οι στιχομυθίες.

Αξιοσημείωτοι στίχοι:

Στ. 1-2=θυμάται τα ανοσιουργήματα του Οιδίποδα και τα τραγικά γεγονότα που ακολούθησαν.

ΣΤ. 3 = Κύριος καλού και κακού ο Δίας. Στην αρχαιότητα υπήρχε η ιδέα της κληρονομικής κατάρας.

Στ. 4-5= η κατάρα προϋπήρχε για τον Οιδίποδα (άτη) , που εκπληρώθηκε φέρνοντας άπειρο πόνο (άλγος). Αισχρό είναι η αιμομιξία την οποία άθελα του διέπραξε και άτιμο η αδελφοσφαγή ανάμεσα στους γιους του.

Στρατηγός= Έτσι ονομάζει ο ποιητής τον ηγεμόνα, τον άρχοντα, το βασιλέα. Η λέξη στρατός σημαίνει και το λαό.

Χαρακτηρισμός Αντιγόνης.= έχει αυστηρό θεληματικό χαρακτήρα και μεγάλη αγανάκτηση ενάντια στον Κρέοντα., για τον οποίο μιλάει με ειρωνικό τρόπο και θεωρεί πλέον εχθρό.

Είναι τρυφερή αδελφή , συναισθηματική, όπως φαίνεται από την προσφώνηση της και θέλει να επηρεάσει την Ισμήνη ώστε να τη βοηθήσει στο έργο της.

Θεατές= Αισθάνονται συμπάθεια για τις κοπέλες, η τραγικότητα που τις χαρακτηρίζει τους επηρεάζει βαθύτατα. Η αναφορά στο κήρυγμα του Κρέοντα εξάπτει τη αγωνία τους .

ΣΤΙΧΟΙ 11-20

Δομή , ανάλυση περιεχομένου:

Η γνώση της Αντιγόνης έρχεται σε αντίθεση με την άγνοια της Ισμήνης, η οποία γνωρίζει μόνο ένα λυπηρό γεγονός (το θάνατο των αδελφών της) και ένα ευχάριστο (τη φυγή του εχθρού). Βέβαια, για να αναφερθεί το κήρυγμα του Κρέοντα προϋπόθεση είναι η άγνοια της Ισμήνης.

Χαρακτηρισμός= τα μέτρα της Ισμήνης είναι κοινά μέτρα γυναίκας και ανθρώπου. Ήδη με την ψυχρή της προσφώνηση υποδηλώνει την άρνηση της. Αντίθετα η Αντιγόνη που υποτάσσεται στην αντίληψη του χρέους και όχι σε στενούς νόμους, καταξιώνεται σαν ανθρώπινο πλάσμα. Ο ποιητής χρησιμοποιεί αντιθετική στάση χαρακτήρων για τη διαγραφή τους. Η Ισμήνη αγνοεί και είναι απαθής, η Αντιγόνη γνωρίζει και είναι δραστήρια.

Στρατός των Αργείων = Είχαν 7 ηγέτες : Άδραστος, Τυδεύς, Ιππομέδων, Καπανεύς, Αμφιάραος, Παρθενόπαιος και ο ίδιος ο Πολυνείκης.

Εισερχόμεθα σε ολοκληρωμένη διαγραφή χαρακτήρων.

Στ. 16= Γίνεται προσδιορισμός χρόνου (νύχτα), ενώ πριν είχε γίνει προσδιορισμός τόπου (στις αύλειες πύλες του ανακτόρου της Θήβας).

Οι θεατές αγωνιούν για το περιεχόμενο της διακήρυξης αλλά και για την τύχη των 2 αδελφών.

ΣΤΙΧΟΙ 21 –38 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Δομή , ανάλυση περιεχομένου:

Η Ισμήνη μαθαίνει ότι ο Ετεοκλής έχει ενταφιαστεί τιμημένα, ενώ για τον Πολυνείκη έχει εκδοθεί διάταγμα να μείνει άταφος. Όποιος παραβεί το νόμο θα λιθοβοληθεί. Η Αντιγόνη

ανακοινώνει ότι θα έλθει ο Κρέοντας για να τα ανακοινώσει και έτσι προοικονομείται η εμφάνισή του.

Είναι γνωστή από την ομηρική εποχή η αντίληψη ότι αν ο νεκρός δεν ενταφιαστεί με τις καθιερωμένες τιμές, τότε η ψυχή του υποφέρει και δεν μπορεί να βρει πουθενά τη γαλήνη.

Το σκηνικό δεν έχει αλλάξει, αλλά η αντίδραση της Αντιγόνης από τα λόγια της αδελφής της φαίνεται από τις κινήσεις της, καθώς απομακρύνεται από αυτήν.

Χαρακτηρισμοί = η Αντιγόνη καταλαβαίνει πως η αδελφή της δεν είναι ηρώιδα και θα επωμισθεί μόνη της το βάρος της ταφής. Την προκαλεί βέβαια υπενθυμίζοντας της την καταγωγή τους.

Ο Κρέοντας δεν έχει ακόμη εμφανισθεί. Φαίνεται όμως σκληρός, ασεβής, ψυχρός, απάνθρωπος.

Αξιοσημείωτοι στίχοι:

Στ. 26= η Αντιγόνη ενώ για τον Ετεοκλή μιλάει ψυχρά, για τον Πολυνείκη φαίνεται ότι αισθάνεται οίκτο και τρυφερότητα.

ΣΤ. 31-32= Περιφρονεί και ειρωνεύεται Κρέοντα, δείγμα της δραματουργικής τελειότητας του Σοφοκλή.

Στ. 29= υποδηλώνεται η σκληρότητα της διαταγής του Κρέοντα.

Στ. 36= ο λιθοβολισμός επιβαλλόταν για καταδίκη πράξεων που αντίκεινται στα χρηστά ήθη, όπως προδοσίας, ιεροσυλίας.

Στ. 38= Επαναφορά του θέματος της ευγενικής καταγωγής. Όποιος ήταν καλής καταγωγής απολάμβανε

εκτιμήσεως από την κοινωνία και έπρεπε να υπακούει σε συγκεκριμένα πρότυπα.

Οι θεατές περιμένουν την αντίδραση της Ισμήνης και θαυμάζουν περισσότερο την Αντιγόνη.

ΣΤΙΧΟΙ 39-68 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Δομή, ανάλυση Περιεχομένου :

Ο λόγος γίνεται πιο έντονος και το ύφος των ομιλητών διαμορφώνεται ανάλογα.

Η Αντιγόνη ζητά τη βοήθεια της Ισμήνης για να ενταφιάσουν τον αδελφό τους και εκείνη αρνείται επιστρατεύοντας λογικά επιχειρήματα :

-είναι γυναίκες και δεν μπορούν να τα βάζουν με άντρες, η πράξη τους θα είναι παράλογη και θα πρέπει να υπακούουν σε ακόμα χειρότερες διαταγές.

Χαρακτηρισμοί=Η Ισμήνη έχει ισοπεδωθεί από θλίψη, αγνοεί, αδιαφορεί, νιώθει αδύναμη. Δέχεται ότι η γυναικεία φύση δεν μπορεί να αναμετρηθεί με την αντρική. Με το «φρόνησον» καλεί την αδελφή της να μην ενεργήσει όπως σχεδιάζει.

Αρνείται να ξεπεράσει τα ανθρώπινα μέτρα.

Η Αντιγόνη αισθάνεται προδομένη και εγκαταλελειμμένη, ο ψυχικός της κόσμος μεταβάλλεται.

Η θέση της γυναίκας στην αρχαιότητα (στ. 61-62)= Η γυναίκα φρόντιζε τα του οίκου της. Ο ρόλος της ήταν σημαντικός, αλλά επισκιάζόταν από εκείνο των ανδρών. Πάντως είτε έμμεσα είτε άμεσα έπαιρνε μέρος στην κοινωνική ζωή.

Η θέση της γυναίκας ήταν πολύ καλύτερη σε δημοκρατίες που δε σημείωσαν εξέλιξη, όπως της Σπάρτης.

Αξιοσημείωτοι στίχοι:

Στ. 40= παροιμιώδης έκφραση αμηχανίας.

Στ. 41= με το «ξυμπονήσει» εννοείται η σωματική βοήθεια, ενώ με το «ξυνεργάσει» η ηθική συμμετοχή.

Στ. 43= όποιος υποδυόταν την Αντιγόνη έδειχνε το χέρι του για να υποδηλώσει τη συνεργασία που εννοεί.

Στ. 50= με τα επίθετα αυτά μιλάει για τις συμφορές του πατέρα τους, Οιδίποδα. Ήταν «απεχθής» (μισητός) και «δυσκλής» (κακόφημος).

Στ. 65= εννοεί το Θεό του Άδη, τον Πλούτωνα και τους κριτές Αιακό, Μίνωα και Ραδάμανθυ.

Στ. 68= γνωμικό που παρουσιάζει την ιδέα του μέτρου και της μεσότητας. Κανείς δεν πρέπει να ξεπερνάει τις δυνατότητες του.

Οι θεατές αισθάνονται συμπάθεια για την αδυναμία της Ισμήνης και θαυμασμό για την αποφασιστικότητα της Αντιγόνης.

ΣΤΙΧΟΙ 69-99 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Σκηνικές πληροφορίες:

Η Αντιγόνη αρχίζει να απομακρύνεται από την αδελφή της. Τελικά εκείνη κατευθύνεται προς την πεδιάδα από την αριστερή πάροδο για να θάψει τον αδελφό της, ενώ η Ισμήνη μπαίνει στο γυναικωνίτη του παλατιού.

Δομή, Ανάλυση περιεχομένου:

Η Αντιγόνη απορρίπτει εξοργισμένη τώρα πλέον και μια ενδεχόμενη συνεργασία της Ισμήνης και χρησιμοποιεί ηθικά και θρησκευτικά επιχειρήματα για την πράξη της.:

-πεθαίνει επιτελώντας ένα χρέος

-με την πράξη της θα έχει την αγάπη του αδελφού της,
-η ζωή μετά θάνατον θα διαρκέσει πολύ περισσότερο από την επίγεια και προτιμά να είναι αρεστή στους νεκρούς παρά στους ζωντανούς.

Την ηρωίδα σε αυτήν την απόφαση καθοδηγούν το λογικό και το ένστικτο.

Χαρακτηρισμοί=

Επέρχεται σύγκρουση χαρακτήρων.

Η Αντιγόνη είναι δυναμική, δε θα πτοηθεί μπροστά σε τίποτα, αγωνίζεται για την επιβολή του θείου νόμου και της αδελφικής αγάπης που είναι μια φυσική δύναμη. Έχει την ικανοποίηση ότι επετέλεσε το χρέος της.

Η Ισμήνη είναι ο αδύνατος τύπος ανθρώπου που αποφεύγει τη σύγκρουση με τους ισχυρούς. Αγαπάει την αδελφή της, αναγνωρίζει την τόλμη της και προσπαθεί να δικαιολογήσει τη στάση της απέναντι στις κατηγορίες που τις εξαπολύει.

Διαχρονικά στοιχεία = η πίστη στη μετά θάνατον ζωή και δύναμη της αδελφικής αγάπης.

Αξιοσημείωτοι στίχοι:

Στ. 74= σχήμα οξύμωρο, η Αντιγόνη παραβαίνει τον ανθρώπινο νόμο για υπακούσει σε αιώνιους ακατάλυτους νόμους.

Στ. 76= οι αρχαίοι πίστευαν ότι η ζωή συνεχίζεται μετά θάνατον. Ίδιες απόψεις υπάρχουν και στη «νεκυία» της Οδύσσειας.

ΣΤ. 88= παρουσιάζονται η φλογερή επιθυμία της να θάψει τον αδελφό της και οι συμφορές που θα προέλθουν από αυτό.

Στ. 99= η Ισμήνη αναγνωρίζει τη γενναιότητα της αδελφής της. Με τα λόγια αυτά τελειώνει ο πρόλογος.

Ο στ. 92 = γνωμικό για την έννοια του μέτρου. Τέτοιες απόψεις όμως δεν αγγίζουν την Αντιγόνη.

Οι θεατές αγωνιούν για την εξέλιξη των πραγμάτων και την τύχη της ηρωίδας.

ΣΤΙΧΟΙ 100-161 ΠΑΡΟΔΟΣ (ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ)

Σκηνικές πληροφορίες:

Ο χορός, ένας όμιλος γερόντων χαιρετά την ήλιο και εκφράζει τη χαρά του για τη σωτηρία της πατρίδας. Εισέρχεται στην ορχήστρα και τραγουδά την πάροδο που αποτελείται από 2 στροφές, 2 αντιστροφές και 4 αναπαιστικά συστήματα.

Δομή της , ανάλυση περιεχομένου:

-Η πρώτη στροφή (στ.100-109) είναι ένας χαιρετισμός στον Ήλιο και την ελευθερία από το χορό.

-Το σύστημα α΄(στ. 110-116) αναφέρει πως οι Αργείοι, που παρομοιάζονται με αετό, οδηγήθηκαν από τον Πολυνείκη στην πόλη.

-Η α΄ αντιστροφή (στ. 117-126) αναφέρει πως οι Αργείοι υποχώρησαν πριν να καταστρέψουν τη Θήβα..

-Το α΄ αντισύστημα (στ. 127- 133)λέει πως αιτία της ήττας τους ήταν η αλαζονεία τους με άμεση συνέπεια την τιμωρία από το Δία, ο οποίος πάντα τιμωρεί την ύβρη..

-Η στροφή β΄(στ. 134-140) αναφέρει πως ο Θεός Άρης που προστατεύει τη Θήβα σκότωσε πολλούς Αργείους, μεταξύ των οποίων τον Καπανέα

-Το σύστημα β΄(στ. 141-147), όπου γίνεται περιγραφή της ήττας των Αργείων και ο αλληλοσκοτωμός των δυο αδελφών.

-Στην αντιστροφή β´(στ. 148-154) ο χορός καλεί το λαό να γορτάσουν μέχρι το πρωί προς τιμή του Διονύσου.

-Στ. 155-162: άφιξη Κρέοντα και απορία χορού για το λόγο που τους κάλεσε.

Ο ρόλος του χορού στην αρχαία τραγωδία: Οι απόψεις των μελετητών για το ρόλο του είναι οι εξής:- θεωρείται ένα πρόσωπο με δική του σκέψη και δράση.

-Ο χορός αντιδρά όπως θα έπρεπε να αντιδρά ο αμερόληπτος και ο ιδανικός θεατής.

- ο χορός με τα λόγια του διατυπώνει την άποψη του ποιητή.

Χαρακτηρισμός χορού: γενικά εκφράζει την κοινή λογική, αυτό που φαίνεται κανονικό. Αγαπάει την πόλη του και την ηρεμία. Έτσι χαίρεται ιδιαίτερος, γιατί πιστεύει πως ο πόλεμος τελείωσε και οι αδικίες θα πάψουν.

Οι πανηγυρισμοί του αφήνουν μια πικρία, γιατί γνωρίζουμε πως αυτή η χαρά δεν είναι αληθινή. Εξάλλου με το τέλος επαναφέρει το θεατή στην πραγματικότητα, όταν αναγγέλλει την άφιξη του Κρέοντα.

Η ωδή έχει μεγάλη δραματικότητα, γιατί η αντίθεση των συναισθηματικών καταστάσεων επηρεάζει καίρια τον ακροατή.

Διαχρονικά στοιχεία : ητιμωρία της ύβρεως και η επιθυμία αναρρίχησης στην εξουσία.

Με την πάροδο έχουμε γνώση του δραματικού χώρου και του δραματικού χρόνου. Υπάρχει άκρα αγαλλίαση και βαθιά οδύνη.

Γλώσσα και νοοτροπία του χορού:

Η πάροδος έχει σχέση με τον Αισχύλο και διαθέτει τόνο αρχαιοπρέπειας, όπως φαίνεται από τις σκέψεις και τις φράσεις

του χορού, ο οποίος εμφανίζεται φορέας της σοφίας σύμφωνα με τη θέση που κατέχει.

Η πάροδος είναι απαραίτητη σε σχέση με τα επόμενα οι 7 τελευταίοι στίχοι αποτελούν την προοικονομία . Θεωρείται ο μεταβατικός κρίκος σύνδεσης με τα επόμενα. Στο τέλος καταλύει αυτό που έφτιαξε παραπάνω μόνος του. Ο θεατής αντιλαμβάνεται τη φοβερή πρόθεση του έργου.

ΠΡΩΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ (ΣΤ. 162-331) ΣΤΙΧΟΙ 162-222 (ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ)

Επεισόδιο είναι το μέρος της τραγωδίας που ακολουθεί την πρώτη εμφάνιση του χορού στην ορχήστρα. Ακολουθείται από στάσιμο, είναι φορέας της εξέλιξης του μύθου και έχει χαρακτήρα επικό.

Σκηνικές πληροφορίες: Ο Κρέοντας παρουσιάζεται από τη μεσαία πύλη της σκηνής. Είναι ντυμένος μεγαλόπρεπα, κρατά σκήπτρο και φορά βασιλική στολή. Τον ακολουθούν 2 δορυφόροι.

Δομή και ανάλυση της ενότητας. = Διαιρείται σε δυο τμήματα.

Το πρώτο:

α) δικαιολόγηση της ειδικής πρόσκλησης για το χορό (στ. 162-169),

β) έκθεση της πολιτικής του φιλοσοφίας (στ. 170-191),

γ) κοινοποίηση της απόφασης του για απαγόρευση της ταφής του Πολυνείκη (192-206).

Στην έκθεση της πολιτικής του φιλοσοφίας αναφέρει ότι η πατρίδα βρίσκεται πάνω από τους πολίτες και η σωτηρία της αποτελεί το υπέρτατο αγαθό.

Έτσι τονίζει πως δε θα έκανε φίλο κάποιον που διάκειται εχθρικά προς αυτήν και πως η τόλμη πρέπει να χαρακτηρίζει τον άρχοντα.

Αυτά βεβαίως αποτελούν υπαινιγμούς για τον Πολυνείκη. Λησμονεί όμως ότι ο νεκρός δεν είναι προδότης χωρίς ελαφρυντικό και ότι ο προδότης ενταφιάζεται έξω από τα τείχη.

Άλλωστε ανήκει πλέον στη δικαιοδοσία των Θεών και όχι τη δική του. Έτσι διαπράττει ασέβεια στους Θεούς και ύβρη στο νεκρό.

Στο δεύτερο μέρος (στ. 211-222) ο χορός δέχεται την παντοδυναμία του Κρέοντα, αλλά αρνείται έντεχνα να συνεργαστεί μαζί του. Έτσι δεν παίρνει θέση, ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, απλώς κάνει μια διαπίστωση. Δεν του δίνει συμπάρασταση αλλά ανοχή. Ο Σοφοκλής αυτό το κάνει σκόπιμα, γιατί η Αντιγόνη πρέπει να δράσει μόνη χωρίς την ενίσχυση κανενός. Ο φόβος του φαίνεται, όταν λέει στον Κρέοντα να αναθέσει σε κάποιον άλλο το βάρος της φύλαξης του νεκρού.

Διαγραφή χαρακτήρων= Κρέων: αρχικά φαίνεται θεοσεβής, φιλόπατρις και γενναίος άντρας. Θέλει να κερδίσει την εύνοια των γερόντων, αποδεικνύει όμως την αυταρχικότητά του χρησιμοποιώντας συνεχώς την προσωπική αντωνυμία. Το απόλυτο της εξουσίας του προοικονομεί τη σύγκρουση που θα ακολουθήσει.

Εκπροσωπεί τον ανθρώπινο νόμο και κάθε παράβαση θα έπληττε τον εγωισμό του. Πάντως κατά την άποψη πολλών ερευνητών οι Αθηναίοι θεατές τον συνδέουν με τη μισητή τυραννίδα που τόσο τους ταλαιπώρησε. Αυτό γίνεται σκόπιμα από τους τραγικούς.

Χορός: φρίττει, αρχικά δείχνει επιφυλακτικότητα ,γιατί κάποιοι ίσως έχουν διαφορετική γνώμη από αυτήν του βασιλιά. Γνωρίζει ότι είναι αδύνατος και έτσι υποτάσσεται.

Αξιοσημείωτοι στίχοι:

Στ. 205: στην Αθήνα από την εποχή του Κέκροπα η ταφή αποτελούσε ιερό καθήκον. Ο άταφος νεκρός μολύνει όλη την περιοχή που χρειάζεται κάθαρση. Τα σώματα αυτών που είχαν καταδικαστεί ρίχνονταν σε βάραθρο, αλλά τα προστάτευαν από τα όρνια.. Τους προδότες τους έθαβαν έξω από την πόλη.

Διαχρονικά στοιχεία:

- η ενασχόληση με την εξουσία δείχνει τον πραγματικό χαρακτήρα κάποιου. Το άτομο που διαθέτει εξουσία αποκαλύπτει το αληθινό του πρόσωπο.
- το συμφέρον της πατρίδας βρίσκεται πάνω από τα ατομικά συμφέροντα.
- Ο προδότης πάντα είναι περιφρονητέος.

Γνωμικά: οι στίχοι 175-192 και 221-222.

Οι θεατές ανησυχούν, χάνουν κάθε ελπίδα μετά τη διακήρυξη του Κρέοντα και αναρωτιούνται ποιά στάση θα κρατήσει ο χορός στη συνέχεια..

ΣΤΙΧΟΙ 223-277 (ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ) ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΤΑΦΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΥΝΕΙΚΗ

Σκηνικές πληροφορίες: Ο φύλακας εισέρχεται από την αριστερή πάροδο ιδιαίτερα καταπονεμένος. Το ύφος και οι κινήσεις του φανερώνουν την κατάσταση του.

Δομή, ανάλυση περιεχομένου:

- ο πρώτος μονόλογος του φύλακα που δείχνει τα συναισθήματα του και τις αμφιταλαντεύσεις του μέχρι να παρουσιαστεί στον Κρέοντα(στ. 223-236).
- η ανακοίνωση του φύλακα στον Κρέοντα ότι κάποιος έθαψε το νεκρό(στ. 237-247).
- περιγραφή της ταφής του νεκρού που έχει χαρακτήρα υπερφυσικό και δημιουργεί οπτικά ερεθίσματα και της συμπεριφοράς των φυλάκων κατόπιν, που δημιουργεί ακουστικά ερεθίσματα.

Χαρακτηρισμός του φύλακα: είναι λαϊκός τύπος, αφελής. Έτσι φλυαρεί και μιλάει για τις αμφιταλαντεύσεις του και την αθωότητα του, γιατί έχει να μιλήσει για το τρομερό νέο της ταφής.

Πιστεύει στη μοίρα και η παρουσία του δεν έχει σκοπό την ευχαρίστηση των ακροατών, αλλά συνδεέται με την πρώτη παρουσία του θείου δέους, των θείων σημείων από το χορό και από τον ίδιο.

Ο Κρέοντας φαίνεται ακόμη περισσότερο σκληρός και βιαστικός.

Διαχρονικά στοιχεία: - η πίστη των ανθρώπων για τη δύναμη της μοίρας.

-το ένστικτο της αυτοσυντήρησης είναι πάντα έντονο.

Οι θεατές περιμένουν εναγωνίως την αντίδραση του Κρέοντα και αισθάνονται θεατρική απόλαυση, όταν εκείνος ρωτά ποιος άντρας έκανε αυτή την πράξη.

ΣΤΙΧΟΙ 280- 331 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Σκηνογραφικές πληροφορίες:

Η οργή του Κρέοντα φαίνεται από τις κινήσεις του. Τελικά ο φύλακας αποχωρεί από την αριστερή πάροδο και εκείνος εισέρχεται στην κεντρική θύρα των ανακτόρων.

Δομή , ανάλυση περιεχομένου:

- παρέμβαση του χορού (278-279). Επειδή δε θεωρεί την πράξη του Κρέοντα ορθή, εκφράζει την αντίθεση του με την πιθανή παρουσία θείων σημείων, γιατί αυτή η απόφαση του βασιλιά προκαλεί το θυμό των Θεών. Έτσι τον εξοργίζει εναντίον του.

- μονόλογος του Κρέοντα (280-234), όπου απορρίπτει την ερμηνεία της ταφής , γιατί ο Πολυνείκης είναι προδότης. Αλλά του διαφεύγει πως και τους προδότες φροντίζουν οι Θεοί, ενώ ο νεκρός δεν είχε τα κίνητρα που εκείνος του αποδίδει. Πιστεύει πως είναι συνωμοσία των πολιτικών του αντιπάλων με κίνητρο το χρήμα και απειλεί τους φύλακες με τρομερή τιμωρία.

- διάλογος Κρέοντα με φύλακα: δεν αλλάζει τίποτα, αλλά διαγράφεται πληρέστερα ο χαρακτήρας του πρώτου.

Χαρακτηρισμοί= ο Κρέοντας ξεσπά οργισμένος, φέρεται προσβλητικά στο χορό. Έχει την αλαζονεία της εξουσίας ,

νομίζει ότι όλοι πρέπει να τον υπακούουν τυφλά. Θέλει να επιβάλλει με σκληρό τρόπο την εξουσία του και για αυτό βλέπει συνομοσίες γύρω του, σκληρός, επιπόλαιος, με σαθρό χαρακτήρα, αβέβαιος για τον ίδιο του τον εαυτό.

Δε δέχεται ότι μπορεί να υπάρχουν ευγενικά ελατήρια, πιστεύει πως όλοι στρέφονται εναντίον του με δέλεαρ το κέρδος.

Φύλακας= ευσεβής, απλοϊκός, μοναδικός σκοπός του είναι να σώσει τη ζωή του. Έχει την πηγαία πίστη των απλών ανθρώπων που αισθάνονται το Θεό φίλο τους. Υιοθετεί συνεσταλμένη στάση, αλλά τελικά δεν αντέχει και μιλάει με τη γλώσσα της αλήθειας.

Ο Χορός, όπως ήδη αναφέρθηκε, δεν έχει το θάρρος να μιλήσει, όπως πρέπει, αν και βλέπει να γίνεται ένα ανοσιούργημα.

Τραγική ειρωνεία= ο Κρέοντας πιστεύει πως οι δράστες είναι πολλοί, ότι πρόκειται για πολιτικούς του αντιπάλους και κίνητρο τους είναι το χρήμα. Όλα αυτά προκαλούν στους θεατές μεγάλη δραματική ηδονή.

Διαχρονικά στοιχεία= το πάθος για χρήματα είναι κίνητρο ασεβών πράξεων, ο τύραννος βλέπει παντού μόνο ραδιουργίες.

Αξιοσημείωτος στίχος:

Στ. 309= οι δούλοι υποβάλλονταν σε βασανιστήρια για να ομολογήσουν την αλήθεια στο δικαστήριο.

Οι θεατές αναρωτιούνται τι θα κάνει ο Κρέων όταν μάθει την αλήθεια. Κατανοούν τους ήρωες και φοβούνται μήπως και οι ίδιοι αντιμετωπίσουν παρόμοιες καταστάσεις.

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΣΙΜΟ (ΣΤΙΧΟΙ 332-375) ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σκηνογραφικές πληροφορίες.= ο χορός μόνος στην ορχήστρα μπορεί να εκφράσει τις απόψεις του για τη δύναμη του ανθρώπου.

Δομή ανάλυση περιεχομένου=

-η πρώτη στροφή και αντιστροφή (στ. 332-352) αναφέρονται στις υλικές κατακτήσεις του ανθρώπου που έχουν εξωτερικό χαρακτήρα. Ο χορός εντυπωσιασμένος από την πράξη της ταφής του Πολυνείκη βρίσκει ευκαιρία να εξυμνήσει τα ανθρώπινα επιτεύγματα, όπως τη ναυτιλία, το δάμασμα της θάλασσας, το κυνήγι, την εξημέρωση αγρίων ζώων.

-Στη δεύτερη στροφή (στ. 353-364) αναφέρεται στις πνευματικές κατακτήσεις του ανθρώπου. Αυτές είναι η γλώσσα, η νόηση, η πολιτική οργάνωση της κοινωνίας, η αντιμετώπιση των καιρικών συνθηκών και η θεραπεία ασθενειών. Μόνον το θάνατο δεν νίκησε, γιατί αυτό θα αποτελούσε ύβρη έναντι των Θεών.

-Στη δεύτερη αντιστροφή (στ. 365-375) έχουμε αναφορά στα αρνητικά στοιχεία της δύναμης του ανθρώπου, που αιώνια ταλαντεύεται ανάμεσα στο καλό και στο κακό. Ο δίκαιος άνθρωπος «υψίπολις» αποτελεί την ελπίδα της πόλης, ο άδικος, «άπολις» την καταστροφή της.

Η ωδή δεν είναι άσχετη με την υπόθεση, γιατί τα επιτεύγματα του ανθρώπου συνδέονται με την αξιοπερίεργη από ανθρώπινα χέρια ταφή του νεκρού. Βέβαια αγνοεί πως το πρόσωπο που τώρα αφορίζει είναι η τόσο συμπαθής σε αυτόν Αντιγόνη.

- Ο χορός αφήνει να εννοηθεί ότι το δίκαιο είναι ένα και μοναδικό, ο σεβασμός στο νόμο φέρνει τις ηθικές αρετές, χωρίς τις οποίες δε θα υπήρχε πολιτισμός.

-Οι 3 πρώτες στροφές της ωδής είναι το προοίμιο για την τέταρτη που εξηγεί πως χωρίς τους νόμους δε θα υπήρχε κοινωνία. Όποιος αναιδής τους παραβιάζει ουσιαστικά καταστρέφει την κοινωνία.

Η ωδή έχει γενικό χαρακτήρα, και κάπως ειρωνικό. Κατά άλλους πιστεύεται ότι μιλά για τον Κρέοντα και κατά άλλους για την Αντιγόνη, που είναι τολμηρή και δεινή, αλλά ο Κρέοντας τελικά με την αφροσύνη του εγκαταλείπεται από τους Θεούς. Έτσι «υψίπολις» αποδεικνύεται η Αντιγόνη και «άπολις» ο Κρέοντας.

Ο χαρακτήρας του χορού: μέσα από τα λόγια του φαίνεται πειθαρχικός, νομοταγής και συντηρητικός.

Οι αντιλήψεις του ποιητή σχετικά με τον πολιτισμό: Αναφέρεται στη ναυσιπλοΐα, στη διακυβέρνηση των πόλεων, την ιατρική.

Αξιοσημείωτος στίχος:

Στ. 338-339= ο χορός θαυμάζει τη γη και την ονομάζει «υπέρτατη και μεγίστη μητέρα Θεών», γιατί γεννά άπειρα όντα.

Κατέπληξε τον άνθρωπο με τη γονιμότητα και το μέγεθος της. Την ονόμασαν Ρέα, Γαία, Κυβέλη, Μήτηρ, Δημήτηρ.

Οι θεατές νιώθουν περηφάνεια για τα ανθρώπινα κατορθώματα και θα αναρωτιούνται πως θα αντιδράσει ο χορός μετά τη σύλληψη της Αντιγόνης.

ΣΤΙΧΟΙ 376-440 (ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ) ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΚΡΕΟΝΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ

Σκηνογραφικά στοιχεία:

Ο χορός είναι μόνος στην ορχήστρα και από την αριστερή πάροδο μπαίνει ο φύλακας θριαμβευτικά φέρνοντας την Αντιγόνη. Σχεδόν αμέσως εμφανίζεται ο Κρέοντας. Έτσι δεν γίνεται συζήτηση μεταξύ χορού, Αντιγόνης και φύλακα.

Στοιχεία κατασκευής του δράματος:

Από αυτή τη σκηνή έχουμε ενότητα του δράματος, γιατί ακολουθεί ενιαία εξέλιξη, ενώ γίνεται αναδρομή στο παρελθόν με την αγγελική ρήση.

Δομή ανάλυση περιεχομένου:- ο χορός εκφράζει την έκπληξη του. Χαρακτηρίζει την πράξη της Αντιγόνης ως αφροσύνη, ενώ αποδίδει τα βάσανα της και το χαρακτήρα της σε πατρογονική κατάρρα.

- Στο διάλογο του με τον Κρέοντα ο φύλακας εκφράζει τη χαρά του για τη σωτηρία του και τονίζει ότι τίποτα στα ανθρώπινα δεν πρέπει να αποκλείεται με όρκο.

- η περιγραφή της ταφής από το φύλακα, όπου αναφέρει τις ενέργειες των φυλάκων μετά τις απειλές του Κρέοντα (προβάλλεται έντονα η ψυχική και σωματική τους αναισθησία).

- περιγραφή της θύελλας, δράση και σύλληψη Αντιγόνης. Η αγγελική ρήση αισθητοποιείται με την όραση, την ακοή, την όσφρηση.

Χαρακτηρισμοί: ο φύλακας είναι χαρούμενος για τη σωτηρία του. Αδυνατεί να κατανοήσει το μεγαλείο της ηρωίδας την οποία διακρίνει βαθιά αδελφική αγάπη. Εκφράζει την αφελή όψη της ζωής. Αν και υποστηρίζει ότι την συμπαθεί, μένει πιστός στο βασιλιά.

Ο Κρέοντας τηρεί παθητική στάση, τελείως διαφορετική από την προηγούμενη συμπεριφορά του.

Η δεύτερη ταφή επιδέχεται πολλών ερμηνειών:

- πήγε η Αντιγόνη ξανά , γιατί στην πρώτη δεν είχε χοές ή την έσπρωξε η αγάπη της ή και η σύμπτωση της θύελλας.
- η δεύτερη ταφή είναι έργο των Θεών
- πρώτη ταφή έγινε από την Ισμήνη.

Με τη δεύτερη ταφή επιτυγχάνονται οι εξής στόχοι:

- Γίνεται ειρωνικός ο χαρακτήρας της ωδής που προηγήθηκε.
- τονίζει την αγάπη της Αντιγόνης για τον αδελφό της.
- αφήνει τον Κρέοντα να πει τις υποψίες του.
- πλουτίζει το έργο.

Γνωμικά υπάρχουν στους στίχους 388, 392-393, 437-439.

Οι θεατές περιμένουν την αντίδραση χορού και Κρέοντα . Η αφήγηση του φύλακα καθυστερεί για λίγο τη σύγκρουση.

ΣΤΙΧΟΙ 441-525 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ) ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΑΝΤΙΓΟΝΗΣ ΚΑΙ ΚΡΕΟΝΤΑ.

Σκηνογραφικά στοιχεία:

ο φύλακας αποχωρεί μετά από εντολή του Κρέοντα, που κατόπιν στρέφεται στην Αντιγόνη. Εκείνη αποφεύγει να τον κοιτάξει γιατί δεν υπάρχει επαφή μεταξύ τους.

Δομή ανάλυση περιεχομένου:

- διάλογος- ανάκριση (στ. 441-449) της Αντιγόνης από τον Κρέοντα , ο οποίος αντιμετωπίζει μεγάλο δίλημμα ή να την αθώσει, οπότε μειώνεται σαν άρχοντας ή να την καταδικάσει,

οπότε διαλύει την οικογένεια του. Εκείνη δεν τον βοηθά να το αντιμετωπίσει.

- ομιλία της ηρωίδας (στ. 450-470), όπου κάνει διάκριση μεταξύ ανθρώπινου και θείου νόμου, ο οποίος έχει διαχρονική ισχύ. Χρησιμοποιεί ακόμη τα επιχειρήματα ότι είναι προτιμότερος ο πρόωρος θάνατος από τη δυστυχημένη αισχρή ζωή και ότι η θεία τιμωρία σκληρότερη από την ανθρώπινη.
- ρήση του Κρέοντα (473-496) , όπου τονίζει πως η υπερβολική αλαζονεία έχει αρνητικές συνέπειες και πως η Αντιγόνη είναι δούλη του. Πιστεύει μάλιστα ότι εκείνη διαπράττει ύβρη γιατί περιφρονεί τον άρχοντα και προσπαθεί να γίνει ανώτερη από αυτόν. Τέλος θεωρεί πως η Ισμήνη είναι συνένοχη.
- Ο διάλογος που ακολουθεί (497-525) μεταξύ τους δείχνει πως δεν υπάρχει σημείο κατανόησης μεταξύ τους. Η τιμωρία της ηρωίδας φαίνεται αναπόφευκτη.

Τα επιχειρήματα της Αντιγόνης είχαν προηγουμένως ψυχολογικό και συναισθηματικό χαρακτήρα. Στην παρούσα ενότητα επιμένει σε λογικά , γιατί τονίζει την τεράστια σημασία των άγραφων αιώνιων νόμων και τη δόξα που πρόκειται να αποκομίσει από αυτή την πράξη της.

Αντιδρά και αμύνεται ανάλογα με την περίσταση. Η στάση του Κρέοντα είναι αξιοκατάκριτη και πρέπει να υποχωρήσει. Η ύβρη της Αντιγόνης είναι επιφανειακή και δικαιολογημένη.

Η γνώμη του χορού τονίζει το πάθος του Κρέοντα και αποτελεί σχόλιο για τη στάση της Αντιγόνης. Ο χορός αρνείται να πάρει το μέρος κάποιου από τους δυο και έτσι η σύγκρουση δεν χάνει την ένταση της.

Χαρακτηρισμοί=

η Αντιγόνη μιλάει για το δίκαιο που υπερασπίζεται. Σαρκάζει τον Κρέοντα και η απάντηση της αποκλείει κάθε συμβιβασμό. Ο χορός φοβισμένος αποδίδει τα ωμά λόγια της για μωρία του θείου της στην κληρονομικότητα., αλλά δεν επιμένει περισσότερο από δειλία.

Ο Κρέοντας απαντά με αναλγησία. Του λείπει κάθε συναισθηματισμός, είναι επιπόλαιος, έχει αντρικό εγωισμό και το πείσμα των αλαζόνων που αδυνατούν να δουν το λάθος τους.

Μιλάει για πρόσκαιρα πράγματα που η Αντιγόνη δεν τα δέχεται. Αγνοεί δεσμούς συγγένειας, νόμους Θεών, περιφρονεί τον κάτω κόσμο και διαλύει ένα γάμο.

Δεν λαμβάνει καθόλου υπόψη του τον πανίσχυρο άγραφο ηθικό νόμο και δέχεται μόνον τους δικούς του προσωρινούς νόμους ως φορέας της δικαστικής εξουσίας. Λέγει στην Αντιγόνη δυο τραγικές ειρωνείες (στ. 473-474 και 575) που θα ισχύσουν για εκείνον τελικά.

Διαχρονικά στοιχεία =

- ο άνθρωπος πρέπει να αποφεύγει την υπερβολή.
- η δόξα αποτελεί κίνητρο γενναίων πράξεων.
- Ο άγραφος ηθικός νόμος είναι ισχυρότερος από τον ανθρώπινο.
- Όποιος αναλαμβάνει τις ευθύνες των πράξεων του κερδίζει το θαυμασμό και την εκτίμηση των άλλων.

Στοιχεία που προωθούν το μύθο = η ενοχοποίηση της Ισμήνης, η σύγκρουση των δυνάμεων του Κρέοντα και της Αντιγόνης συντελούν στην κορύφωση των συναισθημάτων.

Αξιοσημείωτοι στίχοι:

Στ. 517= μεγάλη η διαφορά ελευθέρων και δούλων στην αρχαία εποχή.

Στ. 522 = πίστευαν πως τα ψυχικά πάθη διατηρούνται και μετά θάνατον.

Οι θεατές αρχικά ήλπιζαν σε κάποιο συμβιβασμό μεταξύ του Κρέοντα και της Αντιγόνης. Γρήγορα όμως οι ελπίδες τους χάνονται. Θαυμάζουν το φρόνημα της και εκπλήσσονται από την ενοχοποίηση της Ισμήνης.

ΣΤΙΧΟΙ 526- 581 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Σκηνογραφικά στοιχεία= η Ισμήνη παρουσιάζεται από την πλάγια θύρα. Είναι σε άθλια ψυχολογική κατάσταση. Άφθονα δάκρυα τρέχουν από τα μάτια της.

Επειδή τότε οι ηθοποιοί φορούσαν προσωπίο, ο ποιητής φρόντισε μέσα από τα λόγια του χορού να πληροφορηθούν οι θεατές την κατάσταση της. Η νέα συνοδεύεται από φρουρούς

Δομή, ανάλυση περιεχομένου:

- διάλογος μεταξύ των δυο αδελφών (526-561). Ο Κρέοντας πιστεύει πως οι 2 νέες θέλουν να ανατρέψουν την εξουσία του. Η Ισμήνη ομολογεί τη συνενοχή της, τονίζοντας πως είναι ντροπή να μη συμεριστεί την τύχη της αδελφής της, και χωρίς αυτήν η ζωή της θα είναι αφόρητη, αλλά η Αντιγόνη αντιδρά έντονα υποστηρίζοντας ότι η Ισμήνη προτίμησε να ζήσει και δεν πρέπει να οικειοποιείται πράξεις άλλων, αφού από την αρχή αρνήθηκε να συνεργαστεί μαζί της.

- διάλογος Κρέοντα και Ισμήνης (562- 581), όπου εκείνος χαρακτηρίζει την πράξη της ανόητη. Κατόπιν εκείνη του υπενθυμίζει τη μνηστεία του παιδιού του με την Αντιγόνη. Αυτό γίνεται σαν προετοιμασία για την επόμενη σκηνή

με την παρουσία του Αίμονα και για διέγερση της συμπάθειας του Κρέοντα προς την Αντιγόνη.

Χαρακτηρισμοί=

η Ισμήνη αισθάνεται ενοχές γιατί δε βοήθησε την αδελφή της. Μέσα της γίνεται μια μεταστροφή. Βλέποντας την τραγική της θέση θέλει να πεθάνει μαζί της. Έχει

συναίσθημα και αποκαθίσταται στα μάτια του Θεατή. Πολλοί απλοί άνθρωποι κάτω από ανάλογες συνθήκες μπορούν να έχουν την ίδια συμπεριφορά.

Η Αντιγόνη αρνείται την προσφορά της, την συγχωρεί βέβαια, αλλά την αφήνει έξω από τη δική της μοίρα.. Με αυταπάρνηση βαδίζει προς το θάνατο.

Ο Κρέοντας είναι άτεγκτος και σκληρός. Δεν αναγνωρίζει ευγενικά συναισθήματα , αλλά τα χαρακτηρίζει ανοησίες.

Ο χορός παρεμβαίνει δειλά, αλλά γρήγορα εγκαταλείπει την προσπάθεια του.

Διαχρονικά στοιχεία=

-όποιος έχει τυραννικό ήθος δυσπιστεί με όλους και παντού βλέπει συνομωσίες.

- οι τύψεις συνείδησης βοηθούν τον άνθρωπο να πράξει το σωστό.

Οι θεατές θαυμάζουν και την Ισμήνη έπειτα από τη δραματική ομολογία της, αφού από αλληλεγγύη προς την αδελφή της ομολόγησε για τη συμμετοχή της.

Αυτό που συντελεί να μεταφερθεί η αγωνία του θεατή και στα επόμενα είναι η διαταγή του Κρέοντα να συλληφθούν οι 2 αδελφές.

Αξιοσημείωτος στίχος:

Στ. 579= αποτελεί αναχρονισμό, γιατί κατά τους ηρωικούς χρόνους η γυναίκα απολάμβανε μεγάλης εκτιμήσεως.

ΣΤΙΧΟΙ 582-625 (ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ) Β' ΣΤΑΣΙΜΟ (Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ)

Δομή, ανάλυση περιεχομένου=

- πρώτη στροφή : ο χορός ψάλλει για την ανθρώπινη δυστυχία, για την άτυχη μοίρα που σέρνει η ίδια η φύση του ανθρώπου μαζί της.
- πρώτη αντιστροφή: έτσι έγινε με την οικογένεια των Λαβδακιδών, η οποία βασανίζεται από γενιά σε γενιά λόγω ανθρώπινων αδυναμιών και λαθών.
- δεύτερη στροφή: εξαιρείται η δύναμη του Δία συγκριτικά με την αδυναμία του ανθρώπου. Έντονα αντιθετικό σχήμα: η δυστυχία σύμφυτη με τη ζωή.
- δεύτερη αντιστροφή: η ελπίδα αποτελεί τη μόνη αχτίδα μέσα στο σκοτάδι της ανθρώπινης δυστυχίας. Αλλά συχνά ο άνθρωπος τυφλώνεται και επιδιώκει το χαμό του.

Το συγκεκριμένο στάσιμο θεωρείται ποιητικό αριστούργημα.

Η σχέση της ωδής με την υπόθεση=

Στο α' στάσιμο είχαμε ύμνο για την ανθρώπινη πράξη, τώρα για την ανθρώπινη μοίρα. Όσα λέγονται προετοιμάζουν τα επόμενα και αφορούν την πτώση του Κρέοντα. Υπάρχουν όμως στοιχεία που αφορούν την Αντιγόνη.

Αυτά είναι η ελπίδα η οποία υπάρχει στην ψυχή της σαν κίνητρο των πράξεων της. Η θεωρία του χορού συμφωνεί με την αντίληψη για την καταστρεπτική δύναμη του έρωτα., που θα εκφραστεί παρακάτω.

Η δραματικότητα της ωδής έγκειται στο γενικό χαρακτήρα της στα πολλά νοήματα που αυτή εκφράζει και αφορούν την πορεία του κάθε ανθρώπου.

Διαχρονικά στοιχεία:

- η ιδέα της πατρογονικής κατάρας είναι μια αντίληψη που υπάρχει από πολύ παλιά.
- η δυστυχία συνοδεύει τη ζωή του ανθρώπου.
- η μη βάσιμη ελπίδα οδηγεί τον άνθρωπο στην καταστροφή.

Οι θεατές με ιδιαίτερη ευχαρίστηση ακούνε την ωδή. Φοβούνται όμως πως όσα λέγονται ίσως κάποτε συμβούν σε αυτούς και σκέπτονται τη ματαιότητα των ανθρώπινων πραγμάτων.

ΤΡΙΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΣΤΙΧΟΙ 628-680 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ) ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΚΡΕΟΝΤΑ ΣΕ ΑΙΜΟΝΑ

Σκηνογραφικές πληροφορίες: στο ίδιο σκηνικό βρίσκεται ο Κρέοντας. Ο Αίμονας εισέρχεται από τη δεξιά πάροδο. Φαίνεται ήρεμος.

Ανάλυση του περιεχομένου, δομή:

Ήδη ο χορός έχει αναγγείλει τον Αίμονα και ο Κρέοντας τον ερωτά αν επιδοκιμάζει την πράξη του πατέρα του. Ο νέος απαντά διφορούμενα. Ο τύπος «απορθοίς» λέγεται με τη σημασία ευκτικής, ενώ ο Κρέοντας το εκλαμβάνει ως οριστική.

Οι μετοχές «έχων» και «ηγουμένου» λέγονται με υποθετική σημασία, ενώ εκλαμβάνονται ως αιτιολογικές.

Α. Ο Κρέοντας πεπεισμένος ότι ο γιος του συμφωνεί μαζί του εκφράζει τις απόψεις του για την αναρχία και την πειθαρχία.

Β. Έτσι καθορίζει τη στάση του των παιδιών προς τους γονείς και του Αίμονα απέναντι στην Αντιγόνη.

Γ. Κατόπιν αναφέρει με ποιόν τρόπο θα αντιμετωπίσει εκείνος την κατάσταση. Αυτό γιατί αν ανεχτεί απειθαρχία μέσα στο σπίτι του, θα ενθαρρύνει τους εχθρούς του να πράξουν το ίδιο. Αυτός όμως θα κρατήσει ψηλά την ιδέα του δικαίου.

Δ. Υποστηρίζει ακόμη ότι ο πολίτης που δείχνει τυφλή υπακοή στους νόμους δεν έχει δουλκή συμπεριφορά., αλλά έχει σωστό χαρακτήρα.

Ε. Τέλος καταδικάζει την απειθαρχία και τονίζει πως δε θα αποδειχτεί κατώτερος από μια γυναίκα..

Τα περισσότερα από τα επιχειρήματα που αναφέρει έχουν γενικό κύρος και τα αποδεχόμαστε και σήμερα.. Όχι όμως την τυφλή υπακοή του πολίτη στους άρχοντες και την ανταπόδοση του κακού.

Χαρακτηρισμοί: ο Αίμονας φαίνεται εξωτερικά ήρεμος παρά τους φόβους και την ανησυχία του. Ο χορός όμως τα είχε διαισθανθεί και έτσι χρησιμοποιεί τις μετοχές πικραμένος και περίλυπος, όταν αναγγέλλει την εμφάνιση του.

Ο νέος παρουσιάζεται σεμνός, ευπειθής, συγκρατημένος και έξυπνος, γιατί με πλάγιο τρόπο προσπαθεί να μεταστρέψει τη γνώμη του πατέρα του.

Ο Κρέοντας για μια ακόμη φορά παρουσιάζεται απόλυτος, δεσποτικός και σκληρός. Εκφράζει την εγωιστική πατριαρχική αντίληψη πως τα παιδιά πρέπει να υπακούουν τυφλά στους γονείς τους. Φτάνει τέλος στην ασέβεια, όταν μιλάει για την τιμωρία της Αντιγόνης.

Διαχρονικά στοιχεία:

- μεταξύ γιου και πατέρα υπάρχει πάντα ισχυρή σχέση.
- η απειθαρχία είναι πάντοτε καταδικαστέα..
- όλοι οι γονείς θέλουν να έχουν παιδιά που θα τους αγαπούν και θα τους σέβονται.

Στοιχεία που προωθούν το μύθο:

Η εμφάνιση του Αίμονα έρχεται φυσιολογικά. Αρχικά φαίνεται πως δε θα αλλάξει η πορεία του δράματος, αλλά παρακάτω η εξέλιξη δείχνει πως η παρουσία του είναι απαραίτητη για την πλοκή που θέλει να δημιουργήσει ο ποιητής.

Αξιοσημείωτοι στίχοι:

Στ. 666: αποτελεί αναχρονισμό, γιατί την ηρωική εποχή η βασιλεία ήταν κληρονομική και όχι αιρετή.

Στ. 643: βασική αρχαϊκή αντίληψη ήταν να βλάπτεις τον εχθρό σου και να βοηθάς το φίλο σου. Διεφώνησαν με αυτήν την άποψη ο Σωκράτης, μετέπειτα φιλόσοφοι και ο Χριστός.

Οι θεατές αντιλαμβάνονται πως η τυφλή υπακοή του Αίμονα δεν είναι πραγματική και θα επακολουθήσει έκρηξη. Αυτό συνέβη με τους μορφωμένους και έξυπνους θεατές. Οι υπόλοιποι ίσως πίστεψαν πως ο νέος εγκαταλείπει την Αντιγόνη.

ΣΤΙΧΟΙ 681-723 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Δομή, ανάλυση περιεχομένου: - έχουμε μια δίστιχη παρέμβαση του χορού και κατόπιν την ομιλία του Αίμονα, στην οποία ασκεί κριτική στα λόγια του Κρέοντα και προσπαθεί να τον μεταπείσει. Παρουσιάζεται σαν αποστολέας της γνώμης του λαού και πουθενά δεν την παρουσιάζει ως δική του γνώμη.

Συνέχεια διαβεβαιώνει τον πατέρα του για το σεβασμό του. Ο λόγος του θεωρείται υπόδειγμα ρητορικής διπλωματίας. Αγωνίζεται να τον βγάλει από την απομόνωση και την τύφλωση, χωρίς να εξαπολύσει απειλές εναντίον του.

Χρησιμοποιεί μια παρομοίωση από τη Φύση και μια από τη ναυτική ζωή, στην οποία είχαν διακριθεί από πολύ νωρίς οι Έλληνες (στ. 712-717) και δυο γνωμικά (στ, 707-711) για να κατηγορήσει τον απόλυτο τρόπο σκέψης.

Η σημασία της παρέμβασης του Αίμονα συνίσταται στο να θέσει τον άρχοντα απέναντι στη γνώμη του λαού. Δε φαίνεται να ενδιαφέρεται για την Αντιγόνη αλλά μόνο για το κύρος του πατέρα του. Στην πραγματικότητα όμως η αγάπη του για εκείνη τον καθοδηγεί.

Χαρακτηρισμός Αίμονα : δείχνει ευγένεια, σεβασμό, ενδιαφέρον για τον πατέρα του. Ανησυχεί για την ακλόνητη στάση του και φοβάται πολύ για την τύχη της αγαπημένης του.

Διαχρονικά στοιχεία:

- οι τύραννοι δεν έχουν επαφή με το λαό τους.
- η κοινή γνώμη είναι παντοδύναμη.
- ο απόλυτος χαρακτήρας και η ισχυρογνωμοσύνη καταστρέφουν τους ανθρώπους.

Από το σημείο αυτό αρχίζει η απομόνωση του Κρέοντα..

Αξιοσημείωτοι στίχοι:

Στ. 690= εικόνα ρεαλιστική για τον τρόπο που βλέπουν το μονάρχη οι υπήκοοι του στα αυταρχικά καθεστώτα.

Στ. 703-704= παλαιότερα η οικογένεια ήταν περισσότερο δεμένη από σήμερα. Τη χαρακτήριζαν ανάλογα με την φήμη και το κύρος του αρχηγού της.

Οι θεατές με αυξανόμενη ανησυχία παρακολουθούν την ομιλία του Αίμονα και η αγωνία τους μεγαλώνει.

ΣΤΙΧΟΙ 724-780 (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Σκηνογραφικές πληροφορίες:

Το σκηνικό δεν έχει αλλάξει. Ο Αίμονας μιλά συνέχεια στον πατέρα του, ο οποίος συχνά στρέφεται στο χορό για να ασκήσει κριτική στη συμπεριφορά του γιου του. Μετά τη σύγκρουση ο Κρέοντας μπαίνει στο ανάκτορο από τη μεσαία πύλη και ο νέος φεύγει από την αριστερή πάροδο για να πραγματοποιήσει την απειλή του.

Δομή και ανάλυση του περιεχομένου:

- διάλογος Αίμονα και Κρέοντα.
- διάλογος Κρέοντα με το χορό.

Στο πρώτο μέρος ο Αίμονας αγωνίζεται να αλλάξει γνώμη στον εξαγριωμένο πατέρα του και χρησιμοποιεί ηθικά και πολιτικά επιχειρήματα. Ο Κρέοντας επιμένει ότι :

- οι νεότεροι πρέπει να δείχνουν υπακοή στους μεγαλύτερους,
- η Αντιγόνη έχει κακό χαρακτήρα,
- ο βασιλιάς έχει μεγαλύτερη αξία από όλους τους υπηκόους του. Διαπράττει το τεράστιο λάθος να αρνείται να ακούσει το γιο του και να μη θέλει να υπακούσει στην κοινή γνώμη.

Ο νέος του υπενθυμίζει ότι:

- η σωστή γνώμη δεν είναι θέμα ηλικίας
- η κοινή γνώμη αποδεικνύει ότι η πράξη της Αντιγόνης είναι έντιμη.
- Απειλεί αόριστα πως ο θάνατος της Αντιγόνης θα οδηγήσει και κάποιον άλλον στο θάνατο.

Ο Κρέων παρεξηγεί αυτή τη φράση και φτάνει στο ύψιστο σημείο σκληρότητας να θέλει να θανατώσει τη νέα μπροστά στα μάτια του μνηστήρα της. Εκείνος αποχωρεί εκτός εαυτού.

Στο δεύτερο μέρος ο έξαλλος Κρέοντας αρχίζει να έχει κάποιους πρώτους ενδοιασμούς για την απόφαση του. Έτσι όταν ο χορός εκφράζει τις ανησυχίες του για την αποχώρηση του Αίμονα, εκείνος λέγει ότι αδιαφορεί, αλλάζει όμως τις αποφάσεις του. Απαλλάσσει την Ισμήνη από την κατηγορία.

Καταδικάζει την Αντιγόνη σε ισόβιο εγκλεισμό σε υπόγειο σπήλαιο. Με αυτόν τον τρόπο πιστεύει ότι θα σώσει την αξιοπρέπεια του, θα αποφύγει την οργή των Θεών, ενώ διατηρεί την κρυφή ελπίδα ότι η νέα ίσως αλλάξει γνώμη και συμβιβαστεί.

Χαρακτηρισμοί: Ο Αίμονας έχει προκαλέσει το θαυμασμό όλων των μελετητών του δράματος. Αυτό γιατί αντιπροσωπεύει τη φωνή του δημοκράτη πολίτη προς τους ολιγαρχικούς και το συναισθηματικό κρίκο ανάμεσα στον Κρέοντα και την Αντιγόνη.

Στο διάλογο υπάρχει κλιμάκωση συναισθημάτων. Όταν ο Κρέοντας φτάνει στην πλήρη περιφρόνηση του νέου, εκείνος αντιδρά φυσιολογικά και φέρεται άπρεπα στον πατέρα του. Τα επιχειρήματα του Αίμονα είναι λογικά και φανερώνουν δημοκρατική αντίληψη των πραγμάτων.

Ο Κρέοντας παρουσιάζει ενότητα χαρακτήρα.. Είναι εγωιστής, οξύθυμος, ισχυρογνώμων, απόλυτος στις αντιλήψεις του. Στο

δεύτερο μέρος με την αλλαγή του δείχνει πως μάλλον δεν είχε εκτιμήσει σωστά την κατάσταση. Η συνείδησή του υπάρχει ακόμη, αλλά θέλει πολύ δυνατά ερεθίσματα για να λειτουργήσει.

Διαχρονικά στοιχεία :

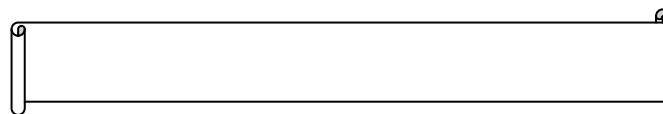
- ο εγωισμός αποτελεί πολύ κακό σύμβουλο για τον άνθρωπο.
- είναι καταστροφικό να μην έχει ο άρχοντας σωστή εκτίμηση των πραγμάτων.

Στοιχεία που προωθούν το τραγικό μέρος του δράματος:

- Όταν λέει ο Αίμονας ότι θα ακολουθήσει και άλλος θάνατος, ο πατέρας του το εκλαμβάνει ως προσωπική απειλή.
- όταν δηλώνει ο νέος πως δε θα τον ξαναδεί πλέον, υπονοώντας την αυτοκτονία του.

Η αλλαγή των αποφάσεων του Κρέοντα στρέφουν το δράμα σε άλλη κατεύθυνση. Τέλος μέσω της στιχομυθίας ο ποιητής επικρίνει το απολυταρχικό καθεστώς.

Οι θεατές με αγωνία βλέπουν την εξέλιξη της σύγκρουσης. Είναι κυριευμένοι από έλεο και φόβο. Η αλλαγή των αποφάσεων του Κρέοντα γεννούν κάποιες ελπίδες στην ψυχή τους.

ΤΕΛΟΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΥΛΗΣ

